

Nr. 6
(1172)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. vasario 12 d. *

Sveikiname Valstybės atkūrimo dienos proga

Vasario 16-oji – mūsų Laisvės simbolis, mūsų pasididžiavimas. Paslėpę giliai širdyje ją vežėmės į sibirus, saugojome ilgais okupacijos metais, jos pavadinimą tik slapta ištardami, tarsi burtažodį, atrakinantį Nepriklausomybės Viltį.

Šią dieną pasitikime atvira širdimi, kupini patriotinių jausmų ir pagarbos mūsų tautos Didvyriams – 1918-ųjų Nepriklausomybės Akto ir 1949-ųjų LLKS tarybos Deklaracijos signatarams. Be šių drąsių ir garbingų žmonių mūsų Lietuva dabar nebūtų tokia, kokie yra – laisva, demokratiska, dirbanti ir kurianti.

Nuoširdžiai sveikiname Valstybės atkūrimo dienos proga ir linkime sveikatos, optimizmo, gražių ir prasmingų darbų Tėvynės labui.

**LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas,
LPKTS valdyba ir taryba,
„Tremtinio“ redakcija**

Mielieji,

Nuoširdžiai sveiki-
nu visus Lietuvos val-
stybės atkūrimo dienos
proga! Už šią dieną tu-
rime būti dėkingi ne tik
istorinėms asmenybėms,
tėvams, broliams,
paaukojusiems
gyvybę už Tėvynės lais-
vę, bet ir patys sau. Va-
sario 16-oji – kiekvieno
mūsų šventė. Ji mus
dar labiau suburia, su-
vienija, teikia jėgų nau-
jiems darbams. Esame
pajėgūs atlaikyti visus
sunkumus ir kurti Lie-
tuvą – šviesesnę ir tei-
singesnę.

Linkiu santarvės,
pasitikėjimo ir ramybės
jums ir jūsų artimiesiems. Prasmingos Lie-
tuvos valstybės atkūri-
mo dienos!

**Nuoširdžiai – LR
Seimo narė, TS-
LKD PKTF
pirmininkė Vincė
Vaidevutė
Margevičienė**

LIETUVOS TARYBA skelbia

Lietuvos nepriklausomybę

Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario m. 16 d. 1918 m. vienu balso nutarė kreiptis: į Rusijos, Vokiečių ir kitų valstybių vyriausybes šiuo pareiškimu:

Lietuvos Taryba, kaip vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdamas pripažintą tautų apsisprendimo teise ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo m. 18–23 d. 1917 metais, **skelbia atsta-tanti nepriklausoma, demokratiniais pa-matais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine VILNIUJE ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurių yra buvę su kitomis tautomis.**

Drauge lietuvių Taryba pareiškia, kad lietuvių valstybės pamatus ir jos santiukius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti kiek galima greičiau, susauktas Steigiamasis Seimas, demokratiniu būdu visų jos gyventojų išrinktas.

Vilnius, vasario 16 d. 1918 m.

Lietuvos Tarybos nariai:
Dr. J. Basanavičius, K. Bizauskas, M. Biržiška, S. Banaitis, P. Dovydaitis, St. Kairys, P. Klimas, D. Malinauskas, V. Mironas, S. Narutavičius, A. Petrusis, J. Saulys, K. Saulys, J. Sernas, A. Stulginskis, A. Smetona, J. Smilgevičius, J. Stučaitis, J. Vaičiukaitis, J. Vilkelis.

Gimtinė

Jei esi lietuvis, negali nemylėti gimtinės, pasipuošusios trispalviu šilkui Vasario 16-ają. Mename ją visokią: senoliai – su varpu, kviečiančiu padėkos malda Auksčiausiajam už net žiemą laisve žydinčią žemę, už Trispalvę ir giesmę Kudirkos, skambesi; kiti mena šerkšnu pasidabruotus pakelės žilvičius, papuoštus atsišaukimu lapeliais, kviečiančiais ginti Tėvynę nuo okupantų, su Lietuvos partizanų, vežtų išniekinimui ant miestelių grindinių, kraujo lašais rogių provėžose, tremiamujų raudą ir kankinamų kalinių skausmo aimanas. Tokios buvo Vasario 16-osios okupacijos metais, bet jokios okupantų represijos neišrovė iš lietuvio širdies šios šventės, kaip ir mieles savo žemei, savo gimtinei.

Gera turėti gimtinę, namus, kur galiai sugrįžti, esi laukiamas. Dar geriau ją mylėti, lankyti ir puošti, nepamiršti savo ištakų, vaikystės skaidraus upelio, kur plaudavai kojas, sugrįžęs iš tolimo kelio, svetimų kraštų. Skaudu, bet mieila sugrįžti prie gimtinės pamatų, laiko ar piktų rankų išardytų namų. Grįžtame čia, kad nusilenktume jiems, padėkotume, kad išaugino, išleido į tokį didelį ir skaudų pasaulį, tokį gražų, tik piktavalių paverstą kančių pakalne. Tik tėvų ir protėvių gyvenimo šiluma, sklindanti iš gimtinės žemės, užglostos skriaudas, užgydo žaizdas ir kviečia prisiglausti prie atšalusio pamato akmens, padékoti už gyvenimą, kad sau-
gojo nuo klystkelių, padėjo pakilti suklupus. Ačiū, gimtine!

Vargu, ar rasime žmogų, abejingą savo gimtinės žavesiui. Kuris galipamiršti pavasario vyturio giesmelę, nubudusios kamanės dūzgimą gėlės žiede. Kuris iš mūsų neturi kampelio, menančio tėvų namus, šviečiančio mūsų atminty. Netgi šių dienų žmogus, kovoje už būvę praradęs jausmus, kuriam gimtinė – tik daugiabučio kambarėlis – ir jis širdies gilumoje jaučia šilumą kampeliui, kur žengė pirmuosius žingsnius.

Laimingi, galintieji prisiminti kiemo vidury augusį seną beržą, saugoju si nuo pikto Perkūno spyrio namus ir sodybą, baltąias nuotakas vyšnias, pavasariais puošiančias takelį namo. Gimtinė, kur jauteisi saugus, gaubiamas namų ir mei-

lés tėvų, deja, nepajėgusių apsaugoti savo vaikus nuo okupantų ginklo ir savų parsidavėlių prievertos.

Keičiasi gyvenimas, atitolstame nuo kasdienio bendravimo su praeitim ir jos palikimu: geru ir piktu, bet su gimtine surišti prisiminimai išlieka visam gyvenimui. Tėvynė ir Gimtinė – du žodžiai, vienodai brangūs kiekvienam lie-
tuviui, gerbiančiam Vasario 16-ają – mūsų Tėvynės gimtadienį. Sakoma – laikas – visagalvis. Gal tie žodžiai tinka vienam žmogui, bet ne tautai. Nepamiršome Saulės kautynių, Žalgirio mūšio, nors nuo jų praėjo šimtai metų, nepamirš tauta ir Kalniškės mūšio ir visoje mūsų žemėje vykių kautynių su okupantais. Jų vietas žymi per pusę tūkstančio atminimo paminklų. Laikas bejėgis prieš tautos valią ir atminimą.

Mylime savo Tėvynę, tad pikta ir skaudu, kad atsiranda norinčių ją parduoti. Nuo Kristaus kančios metų vis atsiranda Judo pasekėjų, pasiruošusius parduoti savo sąžinę už trisdešimt sidabrinių. Sąžinę ir Tėvynę. Mūsų pareiga, kad tokį neliktu, tad duokime atkirti tautos išdavikams.

Ačiū savanoriams, be raginimo ei-
nantiems mokyti ginti Tėvynę, rodantiems pavyzdį bijantiems „išsiadėti miego nakties“, ieškantiems prie globo-
čio svetimose šalyse. Tik kas juos gins
praradus Tėvynę, ar nusipirkis naują už
svarą ar šilingą? Cia tinka senolių pati-
tis: „Nepadeda meduolis – padės lazda“.

Kyla nauji želmenys – mūsų jaunoji karta. Vis rečiau iš jaunų lūpų girdime „karocę“ ar dar negražesnius mūsų gražią lietuvišką kalbą teršiančius žodžius. Pasigendame skambios lietuviškos dainos, taip mėgtos jaunimo vakaronėse, net okupacijos metais. Tada daina buvo pavergtos tautos laisvės troškimo išraiška. Daina, ne-
užtersta nei svetimybėmis, nei svetimų melodijų mėgdžiojimais.

Linkime jaunimui nepamiršti Vasario 16-osios, nepamiršti pasiaukojusių už ją, mylėti ir mokyti ginti Tėvynę. Nepamirškite, mielieji, ir jaunystė lydinčios lietuviškos dainos!

**Algirdas BLAŽYS,
LPKTS valdybos narys**

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,40, 3 mėn. – 7,19, 6 mėn. – 14,40 Eur.

Nelikite be savo laikraščio!

LPKTS Vilniaus skyrius pasirengęs tести savo misią

Vasario 6-osios saulėtą šeštadienį į Vilniaus įgulos karių ramovę sugužėjo LPKTS Vilniaus skyriaus nariai – buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai. Ataskaitinis rinkiminis susirinkimas – tai proga susitikti, išklausyti vadovų veiklos ir finansinių ataskaitų, pasidžiaugti nuveiktais darbais, pasitarti, ką reikšmingo nuveikti 2016 metais, dvejų metų kadencijai pasibaigus išrinkti naują vadovą, tarybą, revizijos bei etikos ir procedūrų komisijas, kandidatus į LPKTS valdymo ir kontrolės organus, delegatus į LPKTS suvažiavimą Kaune.

Susirinkusieji sugiedoją Lietuvos himną, tylos minute pagerbė likimo seses ir brolius, išėjusius Amžinybėn ten, Sibire, ir čia, gimtinėje Lietuvoje.

Susirinkusiuosius pasveikino, vėliau ir pasiskakė svečiai. Štai keletas jų svarbesnių minčių.

LR Seimo narys, parlamentinės grupės „Už istorinę atmintį ir teisingumą“ pirmininkas dr. Arvydas Anušauskas pasidžiaugė, kad sustiprėjo Lietuvos kariuomenė – Vakarų Lietuvoje išteigta antroji Sausumos pajėgų motorizuota

toji pėstininkų brigada „Žemaitija“, kurią buvo planuojama sukurti prieš 15 metus. Karines pajėgas šiaisiai metais pasieks nupirkta moderni ginkluotė. Šios ir kitos veiksmingos priemonės padidins Lietuvos apginamumą. Jis pažymėjo, kad per 25 nepriklausomybės metus Lietuvoje švietimo įstaigose pastebimi ženkliai geressni tremties ir rezistencijos istorijos mokymo pokyčiai. A. Anušauskas pabrėžė, kad šia tematika negalima sustoti dirbtini, paragino ir mūsų bendruomenę – gyvają istorinės atminties saugotojų toliau vykdyti sklidos misiją. A. Anušauskas pačiame galinčiuosius prisijungti bendrauti naujai atidaromome internetinėje svetainėje www.istorineatmintis.lt.

Diplomas, buvęs Lietuvos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius JAV ir Meksikai dr. Žygimantas Povilonis, padėkojo susirinkusiesiems ir priminė, kad Lietuvos Laisvės kovotojų aukų, kančių lageriuose ir tremtyje dėka buvo iškovota laisvė. Taip pat išpėjo, kad laisvę gali tekti vėl apginti ir apie Lietuvos kaimyną ry-

tuose groteskiškai išsireiškė: „Rusų tankai artėja ir mums spaudimą teks atlaikyti“, „agresyvus žvėris yra sužeistas, jis viską daro, kad mus pažeminėtų, nes mes tą regioną (Ukrainą) iškepiame, nes mūsų pavyzdžiai ukrainiečius moko padaryti tai, ką mes padarėme – tapome laisvi“. Jis akcentavo šių metų Lietuvos Seimo ir JAV prezidento rinkimų baigties svarbą, išreiškė viltį, kad su naujaja Lenkijos vadovybe tariantis, regione bus dislokuotos stipresnės NATO pajėgos agresyviems Rusijos ketinimams atgrasyti.

„Misija Sibiras'15“ dalyvis, Labdaros ir paramos fondo „Jauniems“ direktorius Ignas Rusilas pažymėjo, kad Lietuvos jaunimas šiuo metu yra pilietiškas, nes dokumentinius filmus peržiūrėjo ir ekspedicijų dalyvių pasakojimus apie atliktus tremtinių kapinių sutvarkymo, kryžių pastatymo ir kitus darbus Sibiro platybėse išklausė dešimtys tūkstančių moksleivių ir studentų. Dokumentikos peržiūra – tai jaunas širdis ir galvas pasiekusios edukacinės istorinės pamokos. Ignas Rusilas susirinkimo dalyviams pa-

LPKTS Vilniaus skyriaus tarybos pirmininkas Petras Gvazdauskas, Garbės narė Zenona Bružienė, vadovas Petras Musteikis

pasakojo apie praėjusių ekspediciją į Tomsko kraštą ir parodė filmuotą medžiagą.

Visuotinis susirinkimas išklausė skyriaus vadovo Petro Musteikio pranešimą, tarybos pirmininko Petro Gvazdausko pateiktą 2015 metų veiklos ir finansinės ataskaitas, revizijos bei etikos ir procedūrų komisijų pirminkų ataskaitas.

Slaptu balsavimu skyriaus vadovu išrinktas Petras Musteikis, atjauninta tarybossudėtis – išrinkti keturi nauji nariai. Išrinkti kandidatai į būsimus LPKTS valdymo ir kontrolės organus, išrinkti delegatai, dalyvausiantys

ataskaitiniame rinkiniame LPKTS suvažiavime.

LPKTS Vilniaus skyriaus Garbės nario vardai suteikiti Baliui Gajauskui, dr. Povilui Jakucioniu, Zenonai Bružienei, Juozui Butrimui; rašytojui Ričardui Kalyčiui ir istorikei Irenai Tumavičiūtei įteiki 2-ojo laipsnio LPKTS žymenys „Už nuopelnus Lietuvai“.

Folkloro ansamblis „Vilnelė“ muzikantai, pasidabinę Užgavėnių kaukémis, gražiomis liaudies dainomis ir šokių rateliais pakvietė dalyvius padėti greičiau išvaryti žiemą.

Edvardas STRONČIKAS

Vasario 16 diena – Laisvės džiaugsmo ir trapumo liudijimas

Dar keleri metai ir bus prabėgęs šimtmetis nuo Vasario 16-osios Akto paskelbimo. Neabejoju, kad pasistengsime surengti iškilmingą ir skambų paminėjimą, tačiau tikėtina, jog jis kartu taps ir savotiška antkapine šios šventės lenta.

Laikai, kai Vasario 16-oji tapdavo savotiško apsivalymo ir apsisprendimo atnaujinimo diena, liko kažkur praeityje.

Nebéra ir to širdies virpilio, išvydus ant mokyklinės lentos kreida užrašytus žodžius: „Lietuva bus laisva“. Jie būdavo kaip ir paaugliško protesto apraškos – tądien ypač žibancios bičiulių akys, nusigandę mokytojų veidai, piktas direktoriaus pavaduotojas, akimis skenuojantiskiekvieną smulkmeną – viša tai atsikartodavo kiekvienų metų vasarą. Tądien itin jausdavome, kad už anapus pilkos, mėlo siūlais adytos kasdienybės yra kažkas tikra – šviesa, kurios neplėpsi po jokiais gaubtais, neuzgesinsi jokiais grasinimais.

Paradoksalu, bet sovietmečiu švēsti Vasario 16-ąją buvo paprasciau nei šiandien. Laisva Lietuva buvo kaip Pažadėtoji žemė, šviesi alternatyva kasdieniam absurdui, nepriekliui, neteisybėi. Ši alternatyva vienijo ir teikė jėgų, padėjo išlikti žmonėmis aplinkoje, kurioje patogiai buvo tapti totalitarinės sistemos kontroliuojančios bandos dalimi. Pakadavo gesto, šventinės šypsenos, netikėčiausiose vietose

„pražydusios“ Trispalvės, ir sovietinis griozdas krūpteldavo. Vasario 16-oji sovietmečiu dar kartą patvirtindavo, kad jokia tamša neužgoš šviesos. Okupantas silpnas, jis bijo, nes žino, kad galiausiai pralaimės. Melas, išdavystė, pyktis visada pralaimi. Tai dėsnis, kurį pernelyg dažnai pamirštame šiandien.

Kokia nuostabi sovietmečiu atrodė Trispalvė... Tarsi Rojaus švytėjimas pilkumas terorizuoja kasdienybėje. O dabar?

Atėjo Laisvės metas. Kartu su daugybe pamokų. Viena iš jų, kad néra paprasta būti laisvu žmogumi, atsakantiu už save, savo klaidas. Vergus kartu laiko šeimininko bizūnas, pagaliau ir grandinės, sujungiančios į grupę. Kas vienija laisvus žmones? Kaip turėtų būti kuriama bendrystė?

Mano tévai, kol sveikata leisdavo, kasmet tądien išsirošdavo į minėjimą prie istorinio balkono Pilies gatvėje, Vilniuje – prie namo, kuriame buvo pasirašytas istorinis Akta. Jiems tai buvo tarsi laisvės Mišios – tikrumas, kurio neužgožia bédos dėl menkų pensijų ar kitų kasdienybės problemų.

Manyčiau, būtent susibūrimas Pilies gatvėje yra išsaugojęs daugiau laisvės dvasios nei visi iškilmingi valdiški minėjimai didelėse salėse. Vien jau dėl to, kad čia labiausiai jaučiamas laisvės trapumas, kurį bai-giamoje pamiršti. Tiesa, ir čia,

klausant politikų kalbų, ima atrodyti, kad laisvė yra ne dovana, bet medalis, kurį jie norėtų nešiotis pasikabinę ant krūtinės...

Man asmeniškai valstybinių švenčių vertė, jų atgaiva devalvavosi, kai jų organizatoriai ir oratoriai tapo tie, kurie dredėdamis ir putodamis pykčiu plėše Trispalvės, siuntė žmones į klaikias KGB kameras, užsirašinėjo lankančiuju bažnyčią vardus, kalbėjo partiniuose plenumuose, priplūdydami erdvę bei reikšmių žodžių mase. Pamenu, kai kartą klausydamas, kaip Vasario 16-ąja liaupsina „politikas“, ilgalaiką tarnavęs okupantu sukurto politinio marionetų teatro svarbiausia marionete, pajutau, kad negaliu atsišpirti sloganai jausmui, kad jaučiuosi apvogtas; pajutau, kad iš mūsų pavogta pati tauriausia valstybiénė šventė, gal net pati Tėvynė...

Tik vėliau supratau, kad ir vėl pakliuvau į piktąjį spąstus. Supratau, kad vis dar galvoju kaip vergas, o ne kaip laisvas žmogus. Laisvė ir neviltis, laisvė ir tūžmastis – nesuderinami dalykai. Laisvė išsauginama širdyje, ir niekas negali paversti žmogaus vergu, jei jis su tuo nesutinka. Niekas iš manęs negali pavogti šventės, nes jos esmė – ne politikų kalbos, iškilmingi minėjimai ar įstatymo numatyta tvarka privalomai keliamos vėliavos.

Man ir šiandien Vasario 16-oji brangiausia tuo, kad byloja apie laisvės trapumą. Daug

kalbame apie įvairias krizes, grėsmes, pavoju, apie tai, jog sunku mažai tautai išlikti globaliame pasaulyje. Veikiausiai tai teisybė, tačiau teisybė ir tai, kad Laisvė visada yra trapi, vi-sada balansuoja ant bedugnės ribos; nors ji logiškai neturėtų išlikti, Dievo malone turėtumėdanti tai, kad ji išlieka. Bent jau kaip ilgesys, prasiskverbiantis pro subanalėjusią kasdienybę.

Prisiminkime, Nepriklausomos Lietuvos atgimimas agresyvių Rusijos, Vokietijos, Lenkijos pašonėje 1918 metais – tikra Viešpaties dovana. Tereikėjo mažycio tarptautinės situacijos kryptelėjimo į kurią nors pusę, ir Europos istorija būtų kitokia.

Nenoriu jokiu būdu sumenkinti Vasario 16-osios Akto. Tai buvo žodžiai, virtę kūnu. Tai buvo malda, kurią Viešpats išklausė. Ją ištarusieji yra verti didelės pagarbos. Tačiau noriu pabrėžti, kad laisvė néra rationalus projektas, šachmatų partija, kurioje galima numatyti daug ėjimų į priekį – tai malda, kreipimasis, apsisprendimas. Tai pirmiausia – vidinis judesys, neretai atrodantis beviltiškas, pasmerktas. Tačiau būtent tokis judesys, o ne ekonomika, interesai kuria istoriją...

Rašytojas J. R. R. Tolkinas žymiojoje trilogijoje „Žiedų valdovas“ yra aprašęs ateities numatyto rutulį, kuris esą labai pavojingas Laisvei. Šiame rutulyje galima išvysti ateities

galimybų. Čia žmogus mato aklavietes ir nepaprastą blogio galia, matovus pavoju, su kurias teks susidurti. Šis vaizdas paralyžiuoja valią, tirpdo viltį. Vieintelis būdas atgauti Laisvę – atitraukti akis nuo ateities galimybių buhalterijos ir elgtis taip, kaip privalai, remtis vertybėmis, o ne tikimybių skaičiavimu.

Laisvės byla tėsiasi, ir kiekvieną dieną ją mums reikia ginti. Néra garantijų, kad kada nors nepritrūksime jėgų, kad nebūsime suvilioti tuščių pažadų, tačiau čia ir dabar turime galvoti ne apie tai, kas įmanoma, o kas ne, bet apie tai, dėl ko apsisprendžiame.

Tie, kuriems neteko Vasario 16-osios švēsti sovietmečiu, sunkiai galiai suprasti, kodėl šiandien dar turime dairytis į beveik šimtmečio senumo istoriją, kodėl neapkanka Kovo 11-osios. Nemana, kad turėtume sielvartauti, kad jaunosios kartos įkvėpimo ieško kitur ir savaip dėlioja istorijos akcentus. Šventės taip pat turi savo gyvenimo ciklą – jauystę, brandą, senatvę.

Svarbiausia, kad, emociniu lygmeniu atsišveikindami su Vasario 16-ąja, išsaugotume širdyje įsitikinimą, kad Laisvė verta tiek, kiek už ją esame pasirengę paaukoti, kad niekas mūsų nepavergs tol, kol elgsimės, kaip privalome elgtis, o nesidairysime įkitus pritarimo ar kartosime: „Dėl ko stengtis, jei vis vien nepavyks“.

Andrius NAVICKAS

Įvykiai, komentarai

Obuolys nuo obels netoli rieda

Visi, kuriems teko mokslus krimsti sovietmečiu, niekada neužmirš svarbiausio „mokslo“ – komunistų partijos istorijos. Pastarajį žodį taip pat reikėtų rašyti į kabutes, nes iš esmės tai buvo paprasčiausias falsifikatas, o ne istorija. Jei ir buvo pateikiami faktai su datomis, tai jų interpretacijos buvo grynnai ideologinės, be jokios mokslinės logikos. Viena iš svarbiausių komunizmo dogmų buvo teiginys, kad partijos avangardas yra proletariatas. Kuria prasme jis buvo avangardas, neaišku – nei kompartijos vadai buvo gryni proletařai, nei proletariatas diktavo partijai. Tačiau šioje velniauoję yra vienas įdomus dalykas – iš visų socialinių klasių labiausiai kriminalizuotas yra kaip tik proletariatas. Jokia kita visuomenės dalis nelinkusi taip nusikalsti, kaip darbininkų klasės atstovai – jie padaro per 40 procentų nusikaltimą (tokius duomenis pateikia ilgalaikė sociologinė analizė). Gerą avangardą pasirinko komunistai, tiesa?

Deja, tokie dalykai nepraeina be pėdsakų – po komunistų valdymo buvusioje Sovietų sąjungos teritorijoje liko ne tik sužlugusi ekonomika, bet ir demoralizuota visuomenė. Mes stebėjomės, kokias prabangos aukštumas buvo pasiekusi korumpuota Janukovyčiaus valdžia Ukraine, o dabar pamatėme, kad ir Porošenkos vadovaujamoje Ukraine

ši blogybė niekaip neįveikiamai – tai įrodė lietuvių kilmės ukrainiečio Aivaro Abromavičiaus pasitraukimas iš Ukrainos vyriausybės, kai jis, matydamas aukštąs pareigas užimančių prezidento aplinkos žmonių pastangas perimti valdiškų pinigų kontrolę, pareiskė neketinančius dalyvauti korupcinėse schemose ir todėl atsistatydina. Moldovoje taip pat brėsta suirutė, nes žmonės nepatenkinti oligarchų veržimusi į valdžią... Apie Rusiją nėra ką kalbėti – ten korupciją persisémės pats prezidentas, nepasikuklinęs šią ydą išeksportuoti po Europą.

Lietuva – jokia išimtis. 1992 metais komunistinei nomenklaturai, mutavusiai per keliis partinius pavadinimus, pavyko sugrįžti į valdžią ir įvykdyti „prichvatizaciją“. Kai skaitai Igorio Buničiaus „Partijos auksą“, matai, kad korupcinės ir apskritai kriminalinės schemas, plaunant partijos pinigus ir perimant valstybės turta, labai nesiskyrė visose buvusiose sovietinėse respublikose, nebent pas mus jų būta mažiau, o ir tie dažniausiai buvo susiję su kriminaliniu pasaule.

Šiandien ta pati partija, tik jau mutavusi į „socialdemokratus“, tėsia šlovingas savivalės tradicijas: „Tai, kas yra valdžia, yra partijos“. Kaip kitaip pavadinti Druskininkų mero „epopėją“ savivaliaujant Druskininkuose? Nesenai nu-

skambėjo vandens parko skandalas, išmaudės ne vieną daibartinės valdančiosios daugamos atstovą, dabar netyla triukšmas dėl vadinamojo „Vičiūnėlės dvaro“. Beje, dvaru tas objektas pramintas ne dėl kažkokiu istorinių motyvų – nieko panašaus, ten seniau būta gražaus gamtos kampelio, kol jis nepatraukė mero draugų dėmesio. Matyt, besilankydami mero rezidencijoje nustebė, kodėl šalimais nėra jokio „dvaro“. Atlikės žurnalistinį tyrimą išsamiai „Vičiūnėlės dvaro“ skandalą apraše internetinis naujinė portalas „Delfi“ 2016 metų vasario 8 dieną. Kol kas nežinome, kuoviskas baigsis, bet iš žurnalistų pateiktos medžiagos galima susidaryti vaizdą, jog bet kuriuo atveju nukentės valstybė: jei statybos bus pripažintos nelegaliomis, savininkas išsireikalaus kompensaciją (nes leidimą statyti gavo), jei įteisintos – tai bus didelė moralinė žala, kurią sudarys žmonių nusivylimas tikėjimu valstybė ir teisingumu. Beje, besivadovaujant sąmokslo teorijos principu, galima spėti, jog tai naujas valstybinio masto aferistų būdas uždirbtis iš valstybės – „susiveikęs“ leidimą pastatai statinius, paskui paaiškėja, kad leidimas išduotas neteisėtai, tenka nugriauti statinius, tačiau žalą jų statytojui prijalo kompensuoti valstybė, mat leidimas tai buvo... Aišku, kad „susiveikum“ leidimą, reikia tu-

réti draugą merą, šis – premjerą ir aplinkos ministrą, kuris panaikintų kurortines apsaugos zonas (beje, pastarasis nebūtinės, svarbiausia – premjeras).

Nesibelskim į merų malinauskų (teatleidžiamančios pavardės turėtojai, nieko bendra neturintys su Druskininkų meru, nes ir jis neturi nieko bendra su kitais Malinauskais, gyvenančiais padoriai) sąžinę, nepriekaištaukime jiems dėl nesąžiningo piktnaudžiavimo mokesčių mokėtojų pinigais – jiems tai sukelia tik juoko priepluoli. Geriausia išeitis būtų paprasčiausiai nerinkti į valdžią – nei į savivaldos, nei į šalies. Tai ką rinkti, paklausite, Darbo partiją?

Ivairūs reitinguotojai teigia, kad Darbo partija nepreraunda populiarumo, nors po skandalų, susijusiu su „juodosios buhalterijos“ byla, atrodė, kad turėsime garantuotą politinį lavoną ir už grotų patupdytus finansinius aferistus. Kur tau! Po Apeliacinio Teismo sprendimo turime teisingumo lavoną. Darbo partija, melždama valstybę, ir toliau žengia per Lietuvą. Dar nesibaigė Uspaskicho epopėja, dar neužsimiršo švietimo ir mokslo ministrė Audronės Pitrénienės „intelektualus“ pasiaiškinimas visuomenei, kodėl ji į darbinę kelionę pasiėmė savo sutuoktinį, o jau kilo naujas skandalas, susijęs su Žemės ūkio ministerija: „darbietė“ ministrė Virginija Baltraitienė klausia-

ma, kodėl jos vadovaujama ministerija nesužiūrėjo, kaip varguolius šelpia „darbietis“ jos pavaduotojas viceministras Vilius Martusevičius. Šisapsukruolis už Europos Sąjungos skiriamus pinigus varguoliams šelpti sugebėjo nupirkti maisto produktų, kurie kainuoja dvigubai brangiau nei rinkos kaina. Dalis konservų, žinoma, dvigubai brangiau, pirkta iš V. Uspaskicho šeimos įmonių Kėdainiuose. Sakykite, ką norite, bet jei Darbo partija buvo sukurta ne politiniai Kremliaus sumetimais išlaikyti Lietuvą korupcijos gniaužtuose (panašiai kaip Ukrainą), tai bent jau turėtas tikslas perimti iš Europos Sąjungos ateisiančią finansinę paramą. Darbo partijos veikėjų aferos tai puikiausiai įrodo.

Kur vis dėlto Ministras Pirmininkas? Jis negrįžta iš atostogų, nors jo kabinetas braška: atsistatydina sveikatos apsaugos ministrė Rimantė Šalaševičiūtė, STT apklausinėja Kęstučių Trečioką, iš pareigų žemės ūkio ministrė V. Baltraitienė atleidžia viceministrą. Premjeras ilsi. O sugrįžusį jį pasitinka... STT agentai. (Straipsnį rengiant spaudai dar buvo nežinoma, kaip baigési jų pokalbis.)

Mirs korupcija, mirs ir komunistinės praeities reliktas, vardu Lietuvos socialdemokratų partija, nes jie negalvienas be kito. Gal tuomet Lietuvoje atsiras tikroji socialdemokratija?

Gintaras MARKEVIČIUS

Pastarieji įvykiai sulaukė TS-LKD politikų vertinimų

Nenuostabu, kad TS-LKD partijos politikai į minėtus skandalus reagavo pareiškiamais. Arvydas Anušauskas irobiškai pastebėjo, kad kai kurie Seimo nariai tiesiog išsigando.

„Pašelusiai suaktyvėjusi STT stebina politikus“, – parašė vienas dienraštis. „Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) liudytį kviečiamų aukštąs parėgas einančių politikų ratas didėja, informacija apie būsimas apklausas sklinda žaibo greičiu. Kas ir kodėl rūpinasi šia neįprastasklaida?“ – nerimas įnešamas į skaitytojų gretas. Išsigando ir buvęs STT Panevėžio valdybos viršininkas, dabar politikas ir žinomas kovotojas su presidentūra P. Urbšys. Tačiau išsigando ne dėl korupcijos mastų. Ir ne dėl V.U. išteisimimo. Net ne dėl nepradedamų antikorupcių tyrimų. Išgaudino paskelbta informacija apie planuojamas politikų apklausas STT pradėtuose tyrimuose. Tikrai, kas begali būti baisiau! Politikas viešai kviečiamas į apklausas... Juk buvo

laikai, kai tyliai, ramiai, be liudininkų susitvarkai su byla – įkalčių kiaušinius padedėti į šiltą vietą ir gal kas nors išsiris tinkamu laiku. O kada tinkamas laikas? Tai jau sprėskite patys, nelygu ko norite – po rinkimų ar prieš rinkimus.

Matyt, tokios tolimesnio naudojimo patirties pasigedės politikas (ne jis vienas) ir žvelgia į mus susirūpinusiu veidu. Kaipgičiai taip? Prieš 15–18 metų skambėjo Panevėžio apygardos prokuratūros iškelta baudžiamoji byla „Dėl neteisėtos „Jangilos“ veiklos“ nemoinant milijoninių mokesčių. Buvo ir žinių apie bylos sąmoningą vilkinimą. Tačiau buvo tylu, ramu. Įtariami įsipainiojė politikai buvo apklausiamai STT? Ne, tokios praktikos nebuvo. Štai tapęs politiku P. Urbšys lieja gailias ašaras dėl buvusių ramių laikų, kai STT gaudė tik kelių policininkus ir muitininkus. Dabartinių STT kaltina politikavimui, ižvelgia „už tyrimo kyšančias prezidentūros ausis“ ir kovą dėl reitin-

gu. Kaip vis dėlto ta korupcija? Dvarponių iškurortų spardomu įstatymu? Seimynine ranga savivaldybių įmonėse ir šimtų tūkstančių eurų iš savivaldos kišenės panaudojimu „nemokamam“ smegenų plovimui? Čia viskas gerai? Kieno ausys čia kyšo, jau nebedomina? – partijos tinklapyje rašo A. Anušauskas.

Seimo opozicijos lyderis Andrius Kubilius vasario 5 dieną spaudos konferencijoje „Kaip sustabdyti demokratijos eroziją“ pristatė memorandumą „Demokratijos erozija: iššūkiai ir sprendimai“.

„Pastarųjų dienų ivairūs korupciniai skandalai, apipynę dabartinę valdžią, yra neatsitiktiniai. STT veiksmų gausa, lydima ivairių atsistatydinimų, yra ledkalnio viršūnė. Tačiau ateina metas pamatyti ir visą ledkalnį, o ne tik jo viršūnę, – sakė A. Kubilius. – Šiandienos situacija tik atspindi tą reiškinį, apie kurį mes su susirūpinimu kalbėjome nuo pat šios valdžios darbo pradžios, 2012 metų pabaigoje, – tai nuosekliai

ir gili demokratijos standartų devalvacija“.

„Viena iš pastarosiomis dienomis išaiškėjusių didelių problemų, pasibaigus Darbo partijos bylai – valstybė neturi efektyvių instrumentų apginti savo demokratijos pamatus. Pavyzdžiu, už ginklo pagrobimą valstybę per 3 mėnesius nubaudžia kaltaji 4 metų laisvęs atėmimo bausme. O už 24 milijonų litų iš „juodosios buhalterijos“ neteisėtą panaujodimą demokratijai „papirkti“ po 10 metų nagrinėjimo teismuose vietoje 4 metų kalėjimo yra skiriama tik 6 tūkstančių eurų bauda. Akivaizdu, kad kažkas yra negerai mūsų valsstybėje ir su mūsų demokratijos apsauga“, – teigė A. Kubilius.

Memorandumė siūloma keletas ryžtingų „vaistų“, siekiant atstatyti demokratinių vertybių standartus mūsų politinėje sistemoje ir užkirsti keliu tolimesnėi erozijos plėtrai.

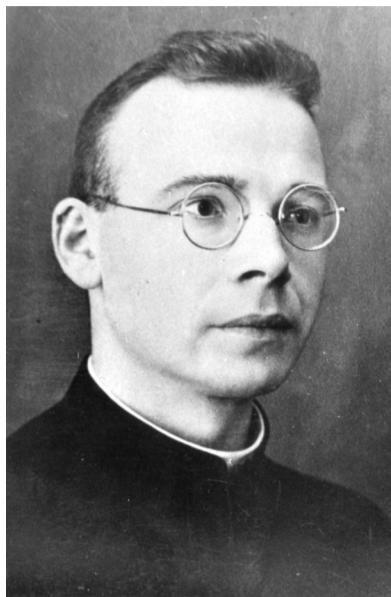
Seimo opozicijos lyderis paskelbė, kad nuo vasario 17 dienos opozicija kviečia neei-

linę Seimo sesiją.

„Būtina pradėti apkaltos procedūrą vienam iš Darbo partijos lyderių Vytautui Gapšiui. Esame įsitikinę, kad „juodosios buhalterijos“ byloje nuteistas asmuo negali būti Seimo narys. Šiandien pradedame rinkti parašus, kad sesija būtų sušaukta. Konsultavomės su teisininkais – apkalta turi būti pradėta ir Konstitucinės Teismas turi pateikti savo išvadą, ar gali Seimo nariu būti asmuo, pripažintas kaltu ir padariusiu nusikaltimą“, – sakė A. Kubilius.

Prokuratūra ir teismas neugebėjo iki galo nustatyti, kokia yra Darbo partijos „juodosios buhalterijos“ pinigų kilmė, todėl Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos seniūnas A. Kubilius pabrėžė, kad, pradedamas parlamentinį tyrimą, šios atsakomybės turi imtis Seimas. Ši klausimą irgi bus siūloma įtraukti į Seimo neeilinės sesijos darbotvarkę.

Parengta pagal TS-LKD informaciją

„Pasauli reikia gelbeti meile.“
(Iš kunigo Jono Staškevičiaus laisko)

Tą 1950 metų spalio 18 dieną Žemaičių Kalvarijos kūnigas Jonas Staškevičius kalėdojo, lankė parapijiečius Berčiūlių kaime. Paskutinėje sodyboje klebonai ir jie vežiojantį ūkininką Kazlauską svetingi šeimininkai pakvietė vakarienės. Tada kūnigas Jonas nenujautė, kad tai bus jo paskutinė vakarienė laisvėje.

Po vakarienės bėriukas vėl ramiai risnojo rudens lietaus pažiliugintu kaimo keliu, klebonas džiaugėsi ką tik aplankytų sodiečių gausia šeima, gražiai auklėjamais vaikais, kiekvieną spalio vakarą kartu su tėvais kalbančiais rožinių. Vadeliotojo klausinėjamas klebonas papasakojo, kad jo tėvai gyvena netoli Anykščių esančiame Pavarių kaime. Iš ten ir jis, baigęs penkias gimnazijos klasės, atvažiavo mokytis į Telšių kūnigų seminariją. Ir štai jau penkiolika metų kūnigauja tai vienoje, taikitoje Žemaitijos parapijoje.

Keliu išsukę į Žemaičių Kalvarijos miestelį, vyrai artėjo prie bažnyčios. Staiga priešais

vežimą išbėgusi bažnyčios varpaisskambinanti Elena Bušmienė sustabdė važiuojančiuosių:

– Klebone, enkavedistai jūsų laukia klebonijoje. Gali areštuoti. Negrūžkite tenai! – uždususi nuo bėgimo kalbėjo moteriškė.

– Važiuokim pas mane. Aš jus paslėpsi, – nepaleisdamas iš rankų vadžių pasiūlė Kazlauskas.

Klebonas, kiek patylėjės, ištarė:

– Visą gyvenimą neišslapstysi. Aš nieko blogo nėkam nepadariau. Jei jau tokia Dievo valia...

Bažnyčioje žmonės buvo susirinkę į vakarines pamaldas. Kūnigas Jonas aukojo šv. Mišias, kaip ir kitais spalio vakarais sukalbėjo rožinių. Zakristijoje kaip visada malonai šnektelejo su seneliu kūnigu. Stabtelių šventoriuje. Priėjo prie šulinio, prisiminė, kiek jis rūpinosi, kad šis šulinys būtų iškastas, kad per liepos atlaidus suplūstantys maldininkai turėtų vandens atsigerti. Paglostė šulinio rentinį ir ... pasuko į kleboniją. Tenai jo laukė tie piktieji...

Prasidėjo pragariškos dienos. Naktimis tardė. Kaltino, kad klebonas palaiko ryšius su partizanų pogrindžiu, kad katekizuoją vaikus, kviečia juos patarnauti šv. Mišioms. Priminė jam brolius partizanus. (Stasys žuvo 1945 metais Romulavos girioje ir kartu su kitais aštuoniais nukautais partizanais buvo užkastas pamiskėje, Anykščių miesto pašonėje. Kitas brolis, buvęs partizanas Leonas, suimtas ir ištremtas į Norilską.) Kaip priekaištatas skambėjo dar dviejų brolių vardai: Juozas ir Bronius buvo emigravę į užsienį, tai irgi „liaudies priešai“...

Suimtasis kūnigas buvo lai-

komas tarp kriminalinių kaliniių, žmogžudžių, plėšikų, vangių, praradusių bet kokį žmogiškumą. Jie iš kūnigo tyčiojosi, spjaudė, mušė. Jonas Staškevičius tokioje aplinkoje, girdėdamas bjaurius grasinančius keiksmus, šlykščias blyvyzgas, jautėsi lyg būtų įmestas į šaltą vandenį, plauktų be jokių gelbėjimosi priemonių, nematydamas kranto.

Kūnigo laiškuose iš lagerių daug sielvarto dėl žmonijos nuopuolio. Neišsenkantis pasirūžimas aukotis už kitus. Po trejų metų, prisiminęs pirmuoju iškalinimo mėnesius, jis rašė: „Argitai žmonės, iškurių bus statomas naujas pasaulis? Tėve, atleisk jems, jie nežino, ką daro. Niekas jų nemokė. Jei ką ir girdėjo, tai viskas suspėjo nurgimzti moraliniuose purvuose. Ten gerumo taip maža, atrodo, jo likę tik tiek, kad galėtų tave skaudžiai iškaudinti, sugelti.“

1951 metų vasario 3 dieną Ypatingasis pasitarimas kūnigą Joną Staškevičių nuteisė dešimčiai metų lagerio. Jis buvo išvežtas prie Uralo, į Ivdelio lagerį Sverdlovsko srityje. Dirbo sunkius miško ruošos darbus, visiškai nualinusius kūnigo sveikatą.

Poilsio minutėmis rašė laiškus ne tik artimiesiems, kūnigams, bet ir buvusioms parapijetėms, jas guosdamas, ramindamas artimų žmonių netekties valandą, stiprindamas jų dvasią kasdienybės varguose. Moteris, auginančias vaikus, savo laiškuose vadino motinomis, mamytėmis. Ypač daug laiškų kūnigas Jonas yra parašęs (gal daugiausia jų išsaugota) Akmens bibliotekininkai Julijai Satkienei, likusiai be vyro su trimis mažais vaikais.

(keliamas į 8 psl.)

Nuožmiausias holokaustas

Veisas kalbėjo apie „pamirštajų romų holokaustą“, nes žiniasklaida jam beveik neskria dėmesio. Holokaustas su naikino pusę milijono romų (čigonų), bet visuomenė išistorijos nepasimokė, „nes priesingu atveju ji su mumis elgtųsi atsakingiau“.

Antisemitizmas ir antironimizmas Vokietijoje negalėjo likti nepastebėti. Pirmieji romai atsidūrė konklageriuose 1933 metais. Prieš 1936 metų Olimpines žaidynes Berlynas turėjo būti išvalytas nuo romų. Juos gaudė gatvėse ir gabeno į internuotųjų stovyklą Marcano priemiestyje, apgyvendino balsiomis sąlygomis.

Nacionalsocialistinės gydytojų sąjungos žurnale dr. Kurta Hanemanaus 1938 metais ra-

še: „Žiurkės, blakės ir blusos yra taip pat gamtos reiškiniai, kaip ir žydai bei čigonai. (...) Visas gyvenimas yra kova. Todėl pamažu turime išnaikinti visus šiuos kenkėjus.“

Persekiojimas romams nebuvo kažkas nauja. Per šimtmecius jie buvo persekiojami ir išskiriami iš kitų. „Pogromai“ vykdavo reguliariai.

Coni Veiso šeimą suėmė 1944 metais mažame Nyderlandų miestelyje. Vienas pažystamas policininkas stoties šurmulyje Coni padėjo pabėgti. Osvencime romai buvo kalinami liūdnai pagarsėjusiam „Romų lageryje“.

Po sukilio lageryje 1944 metų gegužę vyru perkelė į kitus lagerius, kur jie nežmoniškomis sąlygomis dirbo pože-

Sveikiname

90-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusių tremtinę Iną GAIGALIS. Linkime sveikatos, Dievo palaimos ir ilgų gyvenimo metų.

Ir tebūna ateinantys metai labai skalsūs, sveikatos pilni,
Na tai kas, kad jau rudenio metas – tu visiems reikalinga esi.

LPKTS Jurbarko filialas

85-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusių 1949 metų tremtinę, LPKTS Tauragės filialo narę Eleną KAZLAUSKAITĘ-PUŽAUSKIENĘ. Linkime stiprios sveikatos, ilgų gyvenimo metų, Švč. Marijos globos.

LPKTS Tauragės filialas, sesuo Valerija ir brolis Aloyzas

Kaip greit gegutė suskaičiavo pavasarius
ir vasaras žalias,
Gražiausiai metai, tremtyje praėj

Pro džiaugsmą, pro vaikystę, svajones...

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusių tremtinius:

Zosę TEIŠERSKIENĘ – 90-ojo,
Birutę ANUSAITIENĘ – 80-ojo,
Joną RUDAKĄ – 70-ojo,
Algirdą CIMERMONĄ – 60-ojo.

Linkime sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarko filialas

Jubiliejaus proga sveikiname aktyvią Druskininkų rezidentijos ir tremties muziejaus talkininkę, renginių organizatorę Eugeniją SIDARAVIČIŪTĘ. Linkime sveikatos, prasmingų darbų, Dievo palaimos.

LPKTS Druskininkų filialas

Padėka

Dėkojame knygos „Tremties vaikai“ 3 dalies leidybai paaukojusiam Algirdui Bulotai – 50 eurų.

Informuojame, kad knygos „Tremties vaikai“ 2 dalis jau spausdinama ir turėtų pasirodyti vasario pabaigoje Vilniaus knygų mugėje. Kovo antraje puseje Kaune, LPKTS buvėnės salėje, įvyks šios knygos pristatymas, kurio metu bus pagerbtai knygos herojai ir aukotojai.

Šiuo metu spaudai baigama rengti „Tremties vaikai“ 3 dalis, kurią ruošiamasi išleisti rudenį.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

minėse ginklų gamybos įmonėse ir žuvo nuo išsekimo. Romų vaikai taip pat tapdavo baisiausių medicinos tyrimų aukomis.

Kartu su Veisu norėtusių paklausti, kodėl pusės milijono romų išžudyamas vis dar „pamirštasis holokaustas“. Veisas pažymėjo, kad nuolat reikia priminti apie šį holokaustą.

Jis pats yra Nyderlandų romų sąjungos ir Tarptautinio Aušvico komiteto narys. Dažnai mokyklose susitinka su moksleiviais. Prisidėti prie to, kad romų tragedija neiekada nebūtų pamiršta, Veisas laiko pareiga visai išžudyti savo giminei.

Istorinė data romų gyvenime buvo 1982 metų kovo 17 diena. Tą dieną Vokietijos romų centro tarybos delegaciją priėmė federalinis kancleris

Helmutas Šmidtas. Nacional-socialistų nusikaltimą romų atžvilgiu jis pavadino genocidu, kuris buvo vykdytas rasiniu pagrindu. 1985 metais genocidą romų atžvilgiu patvirtino Helmutas Kohlis.

Dvilyka milijonų romų – tai didžiausia tautinė mažuma Europoje. Romų šaknys – senojoje Indijoje, kalba – romanes – artima sanskritui. Istoriniai šaltiniai rodo, kad jau 15 amžiuje daugelyje Europos šalių buita romų.

Veisas kalbėjo apie tai, kaip romų bendruomenėje dar šiuo laikotarpiu aiškiai jaučiamis Antrojo pasaulinio karo padariniai. Ne tik antroji, bet ir trečioji romų karta jaučia istorijos naštą.

(keliamas į 8 psl.)

„Mano gyvenimas labai tiktū kokiam detektyvui“

Karo mokykloje

Stasio Tamošaičio gyvenime būta daug neįtikėtinų įvykių. Tapo jauniausiu kriminaliniu komisaru, pabėgo iš Šiaulių kalėjimo, kai grėsė mirties bausmė, kelis kartus keitė pavardę ir du sykius sugebėjo grįžti iš lagerių... Sakydavo, jei pats visa tai būtų aprašės, niekas nebūtų patikėjęs. Tokia biografija tiktū nebent kokiam romanui ar detektyvui.

Kai lapkričio mėnesį Kauñe aplankėme S. Tamošaitį, šis mielas žmogus buvo šnekus, ištisai šypsosios ir linksmai papasakojo eilinį nuotykių, į kurį kažkada buvo papuoless.

Deja, neseniai gavome liūdną žinią, kad šiu metų pirmajā dieną, eidamas 97 metus, Stasys Tamošaitis mirė. Šis straipsnis paremtas jo pasakojimais ir 2008 metais spausdinantu mašinraščiu.

Vaikystės momentai

Šio pasakojimo herojus gimė 1919 metų vasario 22 dieną Jakiškių kaime Joniškio rajone. Pirmas reikšmingesnis „nuotyklis“, kurį atsiminė, – dar iš vaikystės. Būdamas ketverių metukų vyras Stasiukas vieną pavasario dieną nuėjo kitapus gatvės, kur buvo didžiulė kūdra su ledo lytimis (tuo metu jų gyvenamasis namas ir kiti pastatai buvo vienoje gatvės pusėje, tvartai – kitoje). Ten jam bežaidžiant ir karteles bestumant lytis, šioji nuslydo ir vaikas paniro po ledu. Visa laimė, kad kokia penkiolika metų vyresnis kaimynas, tuo metu netoli taisės daržinės stogą, išgirdo lyg gaidi sugiedant – matyt, vaikas riktelejo – atbėgo ir jį ištraukė.

Dar po penkiolikos metų Stasys, jau vyriausias pabrolys, dalyvavo savo gelbėtojo vestuvėse. Ten pamatės išimylėjo pamergę iš Skarių kaimo, tapusią jo pirmaja meile.

Stasio tėvai buvo labai religingi, mama – sumanišeimininkė, tad per atlaidus į kaimo Šv. Ignaco koplyčią atvykdavę kunigai užsukdavo pas juos pa Pietauti. Klebonas įkalbėjo šeimą, kad leistų vienturtį sūnų į mokslus ir šis galėtų tapti kunigu. Bet vėliau tėvai pamatė, kad iš Stasiuko kunigo nebus. Jau šeštoje klasėje, prisiskaitės knygų apie Vinetu ir Šerloką Holmsą, jis nusiteikė užaugęs dirbtui kriminalinėje policijoje.

Turėjo ir kitokį talentą – šeštoje, septintoje klasėje rašė žaismingus feljetonus – vos jam pasirodžius ant scenos, visi pradėdavo juoktis. Po daugelio metų susitiko Joną Avyžių, kuris taip pat mokesi Joniškio gimnazijoje (buvo trejaus metais jaunesnis), ir šis pagyrė: „Jei ne tavo feljetonai, nebūciau tapęs rašytoju.“

Norint pasiekti savo svajonę – išsidarbinti kriminalinėje policijoje – pirmiau reikėjo gauti karininko laipsnį. Dėl to 1939 metais S. Tamošaitis išstojo į Karo mokyklą, nežindamas, kad ją baigtų ir išsidarbinti teks jau tuomet, kai Lietuva bus praradusi laisvę.

Kai užėjo sovietai, jissu kurso draugais buvo Švenčionelių poligone. Būta esą ir noro kažkaip pasipriešinti, bet visi ginklų sandėliai buvo uždaryti. Višus susodino į vagonus ir atvezė išlaipino Kauno geležinkelio stotyje. S. Tamošaitis su Vaclovu Bernotėnu buvo pastatyti sargyboje su kulkosvaidžiais, tačiau be šovinių. Stotyje buvo pilna svetimos kariuomenės, tankų.

1940 metų spalio 2 dieną per kurso išleistuvės paskutinę kalbą turėjo sakyti V. Vitkauskas. Tačiau kariūnai kaip vienas atsistojo ir užtraukė „Lietuva brangi“, net skliautai skambėjo. V. Vitkauskas, „politrakas“ J. Macijauskas ir mokyklos viršininkas plk. G. Soko rovas susirietė išmovė iš salės. Liko tik žemesnieji karininkai. Po to kursantai sugedojo Lietuvos himną ir išskirstė. Tą patį vakarą, pasikeitę drabužius, jie skubinosi palikti butus ir išvykti į tėviškes, nes nujautė, kad greitaigali pradėti ieškoti iniciatorių, tardyti.

S. Tamošaitis tą rudenį planavo stoti į universitetą, bet susirgo tėvas, tad nusprendė verčiau padėti ükyje.

Kriminalisto darbas

1941 metų rudenį S. Tamošaitis išstojo į Šiaulių prekybos institutą, tačiau nebaigęs pirmo kurso, atsiradus galimybei, perėjo dirbtui į išsvajotą darbą kriminalinėje policijoje. Pradžioje dirbo inspektoriumi Šiauliuose. Iš tų laikų labiausiai ištrigo vienas įvykis, nutikęs 1942 metų rudenį. Jau sumetus jis išėjo į miestą, kai staiga iš vieno kiemo iššoko trys vyrai. Vienas iš karto smeigė peiliu, taikydamas policininkui į kaklą. Stasys spėjo užsidengti ranka ir peilis pataikė palei petį. Dar buvo spėjės išsitraukti pistoletą, bet dūris tarsi atjungė nervą – nepavyko užtaisyti. Netikėtai nuo kito šaligatvio prišoko du Stasio draugai su pistoletais ir užpuolikus areštavo.

Paaškėjo, kad tai buvo tais metais likviduotos gaujos, iš kurios keli liko nesuimti, kerštas. Galbūt banditai nujautė, kad jaunasis inspektorius yra prikišęs rankas – susitikinėjo su užverbuotu gaujos vado padėjėju. Ši gauja veikė dviejų apygardų paribyje – daugiausia Papilės, Viešnių apy-

linkėse, todėl prieš ją buvo mestos dviejų policijos skyrių pajėgos – S. Tamošaitis padėjo Telšių kriminalistui Lukoševičiui. Plėšikai auštant užpuldavo kokio stambaus ūkininko sodybą, liepdavo viską, kas geriausia, sukrauti į vežimą ir išsi veždavo.

S. Tamošaitis sakė, kad svarbiausia ne gaujos sutriuškinimo peripetijos, o pats įvykis – staiga reikiamu momentu atsiradę žmonės, kurių išgelbėjo. Tai esą nulémė jaunuolio mąstymą – nuo to laiko jis pradėjo galvoti, kad yra globojamas, gali viską padaryti ir viskas pasiseks.

Ištarnavęs dvejus metus, S. Tamošaitis padarė karjerą – buvo paskirtas kriminalinės policijos komisaru ir pasiūstas dirbtui į Joniškį. Tikriausiai buvo jauniausias tokias pareigas užėmęs žmogus Lietuvoje – tada jam buvo 24 metai.

Joniškyje tuo metu buvo palgyinti ramu. Kriminalinės policijos ištaiga ir S. Tamošaičio butas buvo pirmame namo aukštė, antrame aukštė buvo lietuvių saugumas. Tenykstei apylinkesi priklausė keturi valsčiai. I pagalbą visada buvo galima pasikviesti du ar tris policininkus. Be to, neoficialiu pagalbininku Stasys priėmė iš Latvijos parbėgusį lietuvių Antaną Motiejaitį, nenorėjusį stoti į okupanto organizuojamas tenykštės Waffen-SS divizijas.

Pogrindyme ir Tėvynės apsaugos rinktinėje

Dar dirbdamas Šiauliuose S. Tamošaitis išstojo į pogrindžio organizaciją – Lietuvos laisvės armiją (LLA). Šiuo reikalui susitikinėjo, berods, su Juozu Vaišvila. Tiesa, ypatingos veiklos nevykdė, tik paplaitindavo laikrašteli „I Laisvę“. Kartą gestapas padarė kratą lietuvių kriminalinės policijos ir saugumo patalpose Šiauliuose. Tačiau lietuviškam pogrindžiui priklausęs saugumo viršininkas Juozas Pakulis nebuvo įtariamas ir dalyvavo kratoje kartu su gestapininkais. Jam teko apieškoti S. Tamošaičio stalčių, kuriame gulėjo apie 50 egzempliorių „I Laisvę“. Atidare jį, bet nieko „nerado“...

Paskutinį kartą jis šefavusį Šiaulių saugumo viršininką S. Tamošaitis išvydo jau artėjant frontui. Atvykės į Joniškį J. Pakulis ragino trauktis į Vokietiją, turėjo parūpinės visus reikalingus leidimus, tačiau S. Tamošaitis jautėsi dar galis būti naudingas Tėvynėje. Todėl su savimi J. Pakulis išsivežė tik

Stasys Tamošaitis su dukterimi Vilija Pažemeckiene

Saugumo pareigūnų Vadakojų.

Tuo tarpu S. Tamošaitis, gavęs LLA leidimą, 1944 metų liepos pabaigoje pasitraukė į Joniškio ir išstojo į Tėvynės apsaugos rinktinę (TAR). Liepos 30 dieną jis paskirtas į štabą ir užėmė Žinių skyriaus viršininko pareigas. Tačiau už kelių dienų, gavęs pulkininko H. Mèderio (Maeder) pasiūlymą, su specialia misija buvo išsiūstas į užfrontę – sovietų užimtą teritoriją. Štabe jis pakeitė Alfonsas Bivainis.

Pasiėmės su savimi keturis karius – Kazimierą Katilių, Bronių Dryžą, Juozą Burnicką bei Antaną Motiejaitį – įžygi jaun. Itn. S. Tamošaitis padėjo ankstų rugpjūčio 6-osios rytag. Automatiniais ginklais juos buvo aprūpinęs H. Mèderis.

Perėjė frontą vyrai pavaikare pasiekė Jurdaičių apylinkes. Urbonų ūkyje pavaikarienavo, paskui pernakvojo toliau pievoose stovėjusioje daržinėje. Rytą per pievas ėjo paminkės link, kai staiga išgirdo „Stoj!“ Juos sekė 6–10 enkavedistų, kurie iš kara binų pradėjo šaudyti į orą. Lietuviai buvo ginkluoti tik pistoletais-kulkosvaidžiais, paslepstantis po lietpalčiais, ir iš tokio atstumo panaudoti negalėjo, todėl paskubino žingsni, paskui perbėgimais pasiekė už kelių šimtų metrų išdžiūvusi melioracijos griovi. Prisileidę persekiotojus per 50 metrų, vyrai atidengė ugny, paskui pasitraukė mišku Gruzdžių link.

Užfrontėje prabuvė beveik du mėnesius. Ryšys su štabu buvo nutrukęs, tai rodo dokumentų rinkinyje „Tėvynės apsaugos rinktinė“ rugpjūčio 20 dieną publikuotas įsakymas, kuriame nurodoma išvykusius suypatingu uždaviniu ir iki šiol negrūžiusius penkis karius laikyti dingusiais be žinios ir nuo tos dienos išbraukti iš pulko karių sąrašo.

Nesėkmingas bandymas grįžti

Patyrusi apie sovietų ruošiamą didelį puolimą, žvalgybinė grupė nusprendė pereiti frontą atgal ir pranešti apie tai štabui. Tuo metu nuo grupės jau buvo „nubyréjė“ A. Motiejaitis, kuris, pasikeitus laikams, nutarė grįžti į Latviją, ir J. Burnickas, pasilikęs pas vietas partizanus (žuvo 1945 metų gruodį). Likusi trijulė ginklus paliko partizanams, prieš tai sutarę nepavykus perejimui juos atsiimti.

Išžvalgę, „kur skystesnis frontas“, nutarė grįžti per Jurdaicių ir Siupilių miškus. Tačiau naktį eidami mišku vos nesusidūrė su sovietais. Supratę, kad fronto pereiti nepavyks, paryčiai S. Tamošaitis su K. Katiliumi išejo į paminkę ir ten buvo sulaikyti. Stasys dar spėjo išsiitraukti iš rankovės ir suvalgyti mažą antspauduotą raštelį, kuriame vokiečių kalba buvo prašoma jam suteikti visokeriopą pagalbą. Tuo tarpu miške nuo jų atsiskyrės ir kita kryptimi pasukęs B. Dryža sekmingai pasiekė rinktinę.

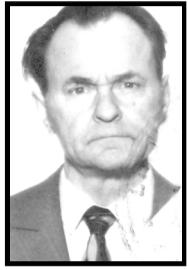
Sulaikyti sovietams paskajojo, ką buvo iš anksto sutare, – kad frontą perėjo ketindami stoti į sovietų kariuomenę. S. Tamošaitis turėjo dokumentus Januškos paverde. Kontržvalgybininkai juos dvi savaites uždarytus laikė kažko karioje daržinėje, žeminėje, atskirai tardė, galiausiai lyg ir patikėjo. Pranešė, kad veši Šiaulių karinį komisariatą. Vieną vakarą susodino į sunkvežimį ir su sargyba nuvežė į Joniškį.

Tuo metu Joniškyje NKVD skyrius veikė tame pačiame pastate, kuriame prieš tai dirbo S. Tamošaitis. Enkavedistas pavaišino juos arbata, patapšnojo per petį ir pagyrė: „Jei tokį vyrų turėtume daugiau, būtume jau ir karą laimėję“. Tada abu perbėgėlius paguldė miegoti ant buvusios Stasio sofos.

(bus daugiau)
Rokas SINKEVIČIUS

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Jonas Venckevičius
1927–2016

Gimė Kaune. Mokėsi pradinėje mokykloje, vėliau „Saulės“ gimnazijoje, buvo aktyvus jaunuujaviatorių būrelio narys, vėliau visą gyvenimą domėjosi Lietuvos aviacijos istorija. 1941 m. dalyvavo slaptos jaunimo organizacijos „Jaunime, pirmin!“ rezistencinėje veikloje, todėl 1944 metais buvo suimtas penkių gimnazistų byloje. Baigęs VDU medicinos fakultetą dirbo gydytoju. Nuo 1978 m. slapta rašė įvairius straipsnius iš pogrindinė spaudą. Atgimimo metais darbavosi Sajūdžio ir LPKTS gretose, Vasario 16-osios klubo veikloje. Nuo 1991 m. buvo LPKTS Kauno filialo narys. Rūpinosi Palemonė pastatyti atminimo kryžių devyniems nužudytiems partizanams, jo iniciatyva Kaune pritvirtintos kelios paminklinės lentos žymių visuomenės veikėjų atminimui.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį Rymantę, sūnų Vyti, giminės ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Stanislava Ramutė Stankaitytė-Žilinskienė
1938–2015

Gimė Joniškio r. Džiugų k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Sovetsko r. Verchnaja Bazajikos miškų pramonės ūki, Korbiko gvy. Dirbo sunkų miško ruošos darbą. I Lietuvą šeima grįžo 1958 m., bet tėviškėje gyventi negalėjo, turejo prisiglausti pas giminės Slėpsnių k. Dirbo kolūkyje. 1962 m. sukurė šeimą, užaugino sūnų Gintarą ir dukterį Ramutę.

Palaidota Joniškio r. Jauneikių kapinaitėse. Nuoširdžiai užjaučiame vaikus, seserį Gražiną, giminės ir artimuosius.

LPKTS Joniškio filialas

Joana Bandzinienė
1920–2016

Gimė Tauragės r. Zaltriškių k. 1948 m. ištremta į Irkutskos r. Zimos r. Tremtyje sunkiai dirbo – krovė vagonus. 1956 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Tauragėje, dirbo vaikų darželyje virėja. Užaugino dukterį ir du sūnus.

Palaidota Tauragės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį ir sūnus su šeimomis.

LPKTS Tauragės filialas

Užjaučiame

Nuoširdžiai užjaučiame buvusią Krasnojarsko kr. tremtinę Ramintą Baltuškienę dėl vyro Bernardo mirties.

LPKTS Kauno filialas

Dėl Antano Napoleono Stasiškio mirties nuoširdžiai užjaučiame artimuosius ir bendražygius.

LPKTS valdyba ir taryba

Netekome tikro Lietuvos patrioto, bendražygio ir tiesiog doro žmogaus. Antanas Napoleonas Stasiškis visą gyvenimą paaukojo Lietuvos laisvės idealui. Nuoširdžiai užjaučiame velionio artimuosius ir liūdime kartu.

Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininkas Gabrielius Landsbergis

Skelbimai

Vasario 24 d. (trečiadieni)

12 val. Šiaulių miesto Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje įvyks LPKTS Šiaulių filialo narių ataskaitinis susirinkimas – konferencija. Galėsite sumokėti nario mokestį.

Kviečiame dalyvauti.

LPKTS Šiaulių filialas

Vasario 20 d. (šeštadien)

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje (Laisvės al. 39, Kaune) **9.30 val.** įvyks LPKTS valdybos posėdis, **11 val.** – LPKTS tarybos posėdis.

Valdybos ir tarybos narius kviečiame dalyvauti.

Balandžio 2 d. (šeštadien)

10.30 val. Kauno įgulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19, Kaune) įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ataskaitinis rinčminis suvažiavimas.

Delegatus kviečiame dalyvauti.

Po teismo ir MGB rūsio

Būkite tvirti iki galio

Tėsinys.

Pradžia Nr. 2 (1168)

Tardytį nebešaukė, į nagą ėmė naujokus, kurių vien tik mano kamerose buvo daug ir įvairių tautybių. Visi jie buvo karo belaisviai. Mums leido susipažinti su visos grupės tardymu protokolais. Per aštunis mėnesius susikaupė kelilių tomų. Lapkričio mėnesį buvau iškvestas pas Tiumenės srities MGB valdybos viršininė pulkininkė Solovjova. Dalyvaujant Uralovui, Fialkovskiui ir Bykovui, Solovjovas pranešė, kad greitai prasidės teismas. Teis Vakaru Sibiro karinis tribunolas. Paklausiau, kodel būsiu teisiamas karinio teismo, jei nesu net kariuomenėje tarnavęs. Solovjovas paaiškino, kad mūsų organizacija ruošė ginkluotą pasipriešinimą prieš Sovietų sąjungą. Pasakiau, kad tai neteisybė, nes šito nebuvo parašyta mūsų išstatuose. Senas čekistas „tėviškai“ patarė nesispriyoti, nes nuoširdus prisipažinimas palengvins mūsų kaltę, į tai teismas atsižvelgs ir paskirs mažesnę bausmę.

1951 metų lapkričio 18 dieną Tiumenės MGB pastatų komplekso erdvioje salėje prasidėjo lietuvių tremtinių „Priesaika ištremimė“ draugijos narių teismas. Scenoje prie raudonu audeklu užtiesto stalo susėdo Vakaru Sibiro karinio tribunolo nariai, aukšto rango karininkai. Salėje automatais ginkluotų kareivių apsuptyti sėdėjome 12 teisiamujų: penki iš Baikalo rajono (dabar Jarkovo rajonas) – K. Jankauskas, A. Volungevičius, L. Sidaras, V. Čaplakis ir V. Kazulionis, bei septyni iš Jurginsko rajono – A. Kybartas, P. Goberis, Vosylius, J. Stirna, E. Vaišnoras, Ragelis ir Mačiulis. Jurginsko septyniukės anksčiau mes nepažinojome, teisme susitikome pirmą kartą. Abi grupės čekistai suplakė į vieną, kad būtų efektingesnis teismas.

Bado, tardymo ir nemigos iškankinti buvome panašūs į šmēklas, priebandoje ne iš karto atpažinome vienas kitą, nors su jais trejus metus petys petin stengėmės įveikti bendrus sunkumus, skriaudas ir pažeminimus.

Už mūsų pačių šurmuliaivo publika – per šimtą įvairaus rango čekistų.

Apklausos formalumuose iškilo pilietybės klausimas. Mes tvirtinome esą Lietuvos piliečiai. Teismo pirmininkas paaiškino, kad tokios valstybės néra Europos žemėlapyje nuo 1940 metų. Mums nesutikus su SSRS pilietybė, sekretoriatui liepė parašyti – be pilietybės. Teismo procesas priminė tragikomiską spektaklį. Teisėjai ir publika nuobodžiavo iš anksto žinodami pabaigą. Po ilgos kalbos prokuroras įvertino kiekvieną teisiamąjį. Kazimierui Jankauskui, kaip draugijos įkūrėjui, pasiūlė aukščiausią bausmę – sušaudyti. Antaną Kybartą, draugijos įkūrimo iniciatorių kitame rajone, – sušaudyti. Aktyviausius draugijos narius – Vytautą Kazulionį ir Antaną Volungevičių – sušaudyti. Visiems kitiems pasiūlė po 25 metus griežto režimo lagerio.

Paskutinį žodį teisiamiesiems ir nuosprendžio paskelbimą teismas atidėjo rytdienai.

Grąžintas į kamerą, pajautau neapsakomą karštį visame kūne. Palubėje prie langelio į gatvę vietoj grotų buvo pritvirtintas metalinis skydas, prigrežtas nedideliu skyliučiu. Man atrodė, kad projas tryksta ugnies spinduliai, kurie lyg adatos badė akis. O gal atvirkščiai – iš akių veržesi akinamos šviesos spygliai pro metalinį skydą į laisvę. Aukšta temperatūra degino kūną, sakytum, liepsnoja visa kamera.

Ilgai tėsėsi košmarėška naktis. Tik paryčiu, sumažėjus temperatūrai, mane pradėjo kręsti drebuly. Po varganų pusryčių 12 vyrų surakintomis rankomis ir vėl buvome išrikiuoti prieš įmitusią, nuolébamimo išpurtusiais raudonais veidais čekistų govėdą. Teismo pirmininkui suteikus paskutinį žodį, nė vienas neprisipažinome esąs kaltas. Pasak K. Jankausko, mūsų draugija nepažeidė nei demokratijos, nei sovietinės konstitucijos, kur yra suteikiamos piliečiams spaudos ir kitokios teisės.

Teismo sprendimas buvo tolygas vakarykštiam prokuroro pasiūlymui: K. Jankauską, A. Kybartą, A. Volungevičių ir V. Kazulionį – sušaudyti. Kitiems – po 25 metus ypatingojo režimo lagerio ir 5 metus apriboti teises, konfiskuojant visą turą. K. Jankauskui buvo pasiūlyta pasirašyti iš anksto parengtą malonės prašymą, kurį pasirašyti jis atsisakė. Nepasirašėme ir kiti.

(bus daugiau)

mus pervežė į centrinį Tiumenės kalėjimą, statytą dar carinės Jekaterinos II laikais. Politiniai kaliniai čia buvo laikomi atskirai nuo kriminalinių. Mirtininkų vienutės buvo giliai požemyje. Mane patalpino nedidelėje 13-oje kamerose. Jei neklystu, požemyje buvo daugiau nei 40 kamerų. Mano naujojo būsto viduryje, atokiau nuo šoninių sienų, riogsojo vienintelis „baldas“ – iš betono išlietas dviejų metrų ilgio, metro pločio ir pusės metro aukščio paaukštiniimas. Jis man priminė matytą pakylą karstui. Ant jo gulėjo čiužinys su pjovenų pakratais. Tai buvo mano lova, ant kurios teko vartytis net tris mėnesius.

Dienos požemyje palyginus buvo ramios, neskaitant sargybinių žingsnių koridoriuje ir nedidelio bruzdesio dalijant maistą. Čekistų mėgstamias darbo laikas prasidėavo nuo vidurnakčio. Pradėavo žvangėti atidaromos geležinės kamerų durys. Girdėjosi daugelio žmonių skuboti žingsniai, įsakmios komandos ir griežti nurodymai. Kartais naidėdavo šaižus, širdžveriantis riksmai, po to duslūs smūgiai ir velkamo, tikriausiai parkrūtusio žmogaus čežėjimas. Teko klausytis ir šiurpaus paklaišius kvatojimo. O gal tai buvo didelės nervų įtampos padariniai. Manau, visi požemio gyventojai su nerimu laukdavo nakties, nė vienam nerūpėjo miegas. Kiekvienas suprato, ką reiškė tie naktiniai čekistų siautėjimai ilgame požemio koridoriuje.

Kiaurai persmelktas nerimo stovėdavau toliau nuo durų, galvodamas, gal jau čia pat mano eilę... Ir taip vos ne kiekvienu naktį.

Tame balsiame požemyje buvome keturi lietuvių. Nežinoma, kuriose kamerose buvo Kazimieras Jankauskas ir Antanas Kybartas. Antaną Volungevičių laikė septynioliktoje. Jis pasakojo, kaip vieną naktį ginkluoti čekistai įsiveržė į jo kamerą, surakino rankas ir grubiai atitempė prie budinčiojo karininko staliuko. Čia paaiškėjo, kad ne tas, ir stumdydamis grąžino atgal į kamerą, kurioje atsipeikėjės pajuto, kaip marškiniai prilipo prie kūno, o veidu ritosi stambūs prakaito lašai. Jeigu būtų kažkas tada paklausės, kiek buvo kareiviu, su kokiais ginklais, kaip atrodė budintis karininkas, nieko nebūtų galėjęs pasakyti. Tai gal ir yra šioks tokis baimės jausmo paaškinimas, žvelgiant mirčiai į akis.

Vytautas KAZIULIONIS

2016 m. vasario 12 d.

Antanas Napoleonas Stasiškis

1933–2016

Gimė Kaniūkų k. Užpalių sen. Utėnos r. 1948 m. ištremus tėvus į Sibirą, liko vienas. 1951 m. baigė Užpalių vidurinę mokyklą. 1952 m. pradėjo dirbtį Lietuvos geologijos paiešką ir žvalgybos ekspedicijoje.

Apkaltintas antisovietine veikla, 1953 m. Vilniaus srities teismo nuteistas kalėti 10 m. ir 5 m. tremties. Lageryje už dalyvavimą nelegalaus leidinio „Tėvynės aidas“ leidyboje ir platinime 1956 m. Kuibyšovo (dabar – Samara, Rusija) srities teismo pakartotinai nuteistas dar 3 m. Kalėjo Kuibyšovo, Šeksnos, Vorkutos ir Taišeto lageriuose. Grįžęs į Lietuvą 1960 m. pradėjo dirbtį Vilniaus skaičiavimo mašinų gamykloje. 1962 m. įstojo į Vilniaus valstybinio universiteto Fizikos fakulteto vakarinį skyrių, 1968 m. baigęs išėjimo puslaidininkų fizikos inžinieriaus specialybę. 1962–1970 m. dirbo Vilniaus eksperimentinių technologinių įrangos gamykloje, vėliau Mechanizacijos ir automatizacijos projektavimo ir konstravimo biure grupės vadovu, 1981–1991 m. projektavimo instituto „Lietuvos staklių projektas“ vyriausiuoju projekto inžinieriumi.

Prasidėjus Atgimimui,

1988 m. A. N. Stasiškis išrinktas šio instituto Lietuvos Perseitvarkymo Sajūdžio rėmimo grupės pirmininku. 1990–1992 m. Lietuvos politinių kalinių sąjungos (LPKS) pirminko pavaduotojas, 1992–2008 m. LPKS pirmininkas, 1995–2009 m. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos (LPKTB) pirmininkas. 1993 m. Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) steigimo iniciatyvinės grupės narys, rengė partijos programą. Nuosteigiamosios konferencijos – TS pirmininko pavaduotojas, prezidiumo, tarybos narys, 1993–2000 m. pirmininko pirmasis pavaduotojas.

1992–2008 m. kadenciją Seimo narys. Visose keturiose kadencijose – Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos pirmininkas. Jo iniciatyva parengti ištatymai, kurie suregulavo pasipriešinimo dalyvių ir nukentėjusių asmenų teisinį statusą. Buvo Tuskulėnų aukų atminimo įamžinimo komisijos prie Kultūros ministerijos narys. Komisija parengė Tuskulėnų memorialinio parko sukūrimo bei igvendinimo programą.

A. N. Stasiškio apdovanojimai: 1995 m. gavo mokslininkų ir menininkų komisijos

Pro memoria

premiją už nuopelnus Lietuvos valstybei ir tautai; 2003 m. su teiktas Užpalių seniūnijos Garbės piliečio vardas; 2004 m. apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro kryžiumi; 2009 m. įteiktas aukščiausias LPKTB apdovanojimas „Vilties Žvaigždė“; 2011 m. su teiktas LPKTB Garbės pirmininko vardas.

Kartu su didele buvusių GULAGo kalinių, Laisvės kovų dalyvių bei tremtinių bendruomenė liudime netekę nuoširdaus Tėvynės patrioto, draugo, kolegos ir reiskiame gilią užuojaudžią žmonai Irenai ir visiems artimiesiems. Ilsėkitės ramybėje, mielas Antanai, nepamiršime Jūsų nuoširdžios meilės savo kraštui, Jūsų darbų, kurie yra pavyzdys mums ir ateities kartoms.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrija

Skelbimai

Vasario 16 d. (antradienį) LPKTS Kauno filialas kviečia dalyvauti Lietuvos valstybės atkūrimo dienos renginiuose Kaune:

10 val. šv. Mišios Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje (Nepriklausomybės a. 14A);

11.30 val. varpų muzikos koncertas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje;

12 val. iškilmingas minėjimas, Vycio Kryžiaus ordino vėliavos pakėlimo ceremonija, jaunesniųjų karininkų kursų vadų priesaikos ceremonija, gelių padėjimas ir koncertas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. Koncertuos Veronika Povilionienė, folkloro ansambliai „Kupolė“ ir „Gadula“.

12.40 val. akcija „Sutartinė Laisve“ Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

Vasario 12 d. (penktadienį) 16 val. LPKTS buveinės salėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks literatūros ir muzikos vakaras.

Naujausių kūrybų pristatys knygų apie pokario rezistenciją ir tremtį autorai Robertas Keturakis ir Stanislovas Abromavičius. Sutiksime knygas „Tiktai akimirkos“ ir „Sutikau raudonžiedį vakarą“.

Dalyvaus dainų autorius ir atlikėjas Aleksandras Ravve. Veiks Pasaulio lietuvių kultūros centro išleistų knygų paroda.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Vasario 13 d. (šeštadienį) 11 val. Ukmergės kultūros centro salėje 2-ame aukšte įvyks LPKTS Ukmergės filialo atskaitinis-rinkiminis susirinkimas. Registracija nuo 10.30 val. Maloniai kviečiame dalyvauti visus buvusius tremtinius, jų artimuosius. Po susirinkimo pabendrausime prie arbato puodelio.

LPKTS Ukmergės filialo valdyba

Vasario 15 d. (pirmadienį) Kruonio miške minėsime Lietuvos valstybės atkūrimo dieną.

17 val. šv. Mišias Kruonio bažnyčioje aukos vyskupai Juozapas Matulaitis ir Jonas Ivanauskas.

18 val. iš Kruonio miestelio aikštės į mišką, kur užkasti 1946 m. vasario 15-osios naktį žuvę trys Lietuvos partizanai, pajudės iškilminga eisena su vėliavomis, deglais, žvakėmis ir gėlėmis.

Teirautis tel. (8 346) 47 373, 8 682 65 678, 8 615 29 907.

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė

Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Aleksandra Kazakauskaitė-Kemérienė
1928–2016

Gimė Pakruojo r. Lygumų valsč. Ramonaičių k. ūkininkų šeimoje. Augo su dvieim broliais: Gasparu ir Petru. Brolis Petras buvo partizanų rėmėjas. 1951 m. šeima bei Aleksandros sužadėtinis Kazimieras Kemėras buvo ištremti į Irkutsko sr. Zalario r. Karatajevo k. Brolis Petras už ryšius su partizanais tuo metu jau buvo areštuotas ir kalinamas GULAGe. Grįžęs iš įkalinimo, apsigyveno Zalario mieste. Aleksandra Sibire 1952 m. įregistruavo sanduką su Kazimieru. Dirbo kolūkio karių melžėja. 1953 m. jiems gimė duktė Ada. 1957 m. šeima buvo reabilituota. Aleksandra su vyrų apsigyveno vyro tėviškėje, Pakruojo r. Aleknaičių k. Lietuvoje susilaikė dar dviejų dukterių: Giedrės ir Zinos. Užjaučiame dukteris bei vaikaičius.

LPKTS Pakruojo filialas

Eugenija Kazlauskaitė-Orlauskiene
1941–2016

Gimė Tauragės r. Kazbarynų k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. tėvą areštavo, po metų mamą supenkiaiš mažamečiai vaikais ištremė į Irkutsko sr. Uzkij Lugo kaimą. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Eugenija išsilavinimą. Dirbo Volungiškuose buhaltere. Sukūrė šeimą. Užaugino du sūnus ir dukterį. Visa gyvenimą, savęs netausodama, aukojosi šeimai.

Palaidota Girkalnio kapinaitėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyra, dukters Linos ir sūnų Gintauto bei Džeraldą šeimą.

Seserys Valerija, Elena ir brolis Aloyzas su šeimomis

Joana Adelė Spyčiūtė-Mockienė
1931–2015

Gimė Tauragės aps. Švėkšnos valsč. Balsėnų k. eigulio šeimoje, kurioje augo trys dukterys. 1949 m. šeimą ištremė į Sibirą, Chakasiją, Ust Abakano r. 1957 m. grįžo į Tėvynę. 1960 m. ištėkėjo už Juozo Mockaus, apsigyveno Silutėje. Isidarbino vartotojų kooperatyvo pardavėja. Užaugino dvi dukteris. Atkūrus Nepriklausomybę, Joana tapo aktyvia LPKTS Šilutės filialo nare, dainavo buvusių tremtinių chore, vėliau buvusių tremtinių moterų ansamblje, aktyviai dalyvavo LPKTS renginiuose.

Palaidota Panevėžio miesto Šilainių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyra, dukteris, seseris ir artimuosius.

LPKTS Šilutės filialas

Kęstutis Endriukaitis
1928–2016

Gimė Šakių aps. Sintautų valsč. Totorvičių k. 1947 m. areštotas, nuteistas ir įkalintas Intos lageriuose. Reabilituotas 1955 m. grįžo į Lietuvą, mokėsi Kauno politechnikos institute, išėjimo inžinieriaus technologo specialybę. Nuo 1990 m. buvo LPKTS Kauno filialo narė. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje.

Palaidotas Sintautų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą, giminės, artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Vasario 15 d. (pirmadienį) 12 val. Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio memoriale (Radviliškio r. Grinkiškio sen. Minaičių k.) paminėsime 1949 m. vasario 16 d. LLKS tarybos Deklaracijos paskelbimo 67-ąsias metines.

Vasario 20 d. (šeštadienį) kviečiame į „Protėvių valdovų ir partizanų kovų žygi“, skirtą Sembos žemės karvedžiui Glan-dui (1238–1274) bei Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Gynybos pajėgų vadui dim. brg. gen. Adolfui Ramanauskui-Vanagui (1949–1956) atminti. **11 val.** Lazdijų r. Bielėnų k. bus atidengtas ir pašventintas ažuolinis koplytstogis Adolfo Ramanauskui-Vanago atminimui.

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 1920 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O J I R
T E L E V I Z I O J I S
R É M I M O
F O N D A S

(atkelta iš 4 psl.)

Viename iš laiškų 1953 metų sausį jis rašė:

„Mamyte, rašai, kad smulkiai papasakočiau apie save. Neaugi apie save nieko nepasakoju? Pirmiausia, žinodamos mano nuotakas, kurias išskaitote iš mano laiškų, jau pakankamai daug apie mane žino te. Pernai paskutinę kovo dieną palikome senąjį sostinę ir mylimą savo padangę. Tik gegužės dyvilkaitą pasiekėme vieną tikslo tašką.

Birželio keturioliktąja patekome į pirmąjį lagerį (pustrečio mėnesio išbuvome kelionėje – kelionėje į lagerį, kuriame jau septintas mėnuo, kai gyvename). Sunkiausias mėnuo buvo liepos. Po 23 fizisko nedarbo metų reikėjo tapti rankų darbininku. Jėgos gi kalėjime buvo išsekusios, be to, dar menka sveikata ir liga – ne liga, dėl kurios buvau du kartus operuotas, maisto sumenkėjimas, be to, dar sužeidimas – liepos antrąjį persidūriau vinimi dešinės kojos leteną – visa tai mane labai susilpnino. Tada aprėytas sena kalinio mundiravone, ne kartą visų nuskriaustas, jaučiausi kaip Jobas ant mėšlyno. Ir taip sédėdamas, melsdamasis, nejausdavau, kaip ašara išdavikė vilgė mano skruostus.

Paskui perėjau į lengvesnį darbą. Jis buvo daugiau pagal mano jėgas. Sulaukiau vieną po kito siuntinelių. Ėmniau stipriau valgyti. Visai mano padėtis pagerėjo, kai spalio mėnesį gavau atostogauti, pabūti be eilinio darbo. Po to ēmniau pilnai atsigauti. Dabar ne kartą ir juokas mane aplanko. Moku pa buvoti ir linksmas. Padėtis sunormalėjo. Tik paskutinė žinia, kad nuo sausio

17 automatiškai perkėlė į naujų brigadą, kurioj reikia dirbtį šaltame, erdvia me, atlapame bute ir dar naktį. Bet mielai ir tą sunkumą prisiūmu už savo Brangiuosius: tegu Dievas man daugiau uždeda, kad tik jiems būtų lengviau – nebūtų sunkiau. Tada ir šv. Auką laikau pačiame vidudienį. Tai mano dvasios Taboro – atsimainymo kalnas!“

Kunigo Jono fizinės jėgos silpo, bet dvasia tvirtėjo. Sunkumai ir kančios ją grūdino. Pats kentėdamas jis sugebėjo kitus drąsinti, uždegti begaline Dievo meile.

Politinio kalinio laiškuose daug paguodos, atjautos žodžių, pamastymų apie kančios prasmę. Laiškai liudija ir kunigo asmenybės šviesą, pašaukimą tarnauti Bažnyčiai ir žmonėms.

Už tai, kad šventadienį meldėsi, neišėjo į darbą, kuris jo jėgoms buvo nepakeliamas, kunigas Jonas Staškevičius vėl atsidūrė tarp kriminalinių kalinių.

„Meldžiuosi už visus, – rašė kunigas, – ypač už tuos, kurie pasiveda man, mano aukoms ir maldoms. Pasi titiki ne savimi, bet Tuo, kuris mane ir visus kenčiančius stiaprina. Kuris kas šventadienis mane aplanko ir mano rankose už visus Jus aukoja.“

1955 metų vasari, sveikindamas su vardadienių Juliją Satkienę, rašė: „Mano linkėjimas: sveikatos, ištvermės Tamstos kilniame kely. Juo jis sunkesnis, juo jis garbingesnis. Gyvename kartą. Jei gyvename, tai gyvenkime, kaip galima kilniau. Tuo žygiu geriausiai sau ir visiems patarnaujame.“

Gavės lengvesnį naktinio sargo darbą, likdavo vienas, galėdavo pabūti su savimi pačiu, paklajoti prisimi-

nimų takais. Žvelgdamas į žvaigždėtą dangų Jonas Staškevičius melsdavo si, nuklydės mintimis į praeitį, prisimindavo savo mokytojus, prieš akis iškildavo enkavedistų nužudyto vyskupo Vincento Borisevičiaus, seminarijos rektoriaus, paveikslas. Jis žavėjo klерikus pamaldumu, pareigingumu, charakterio tvirtumu, gebėjimu autotis dėl kitų. Jonas visada norėjo būti panašus į savo mokytoją Vincentą Borisevičių. Tomis bemiegėmis sargavimo naktimis prisimindavo visas savo kunigystės vietas ir parapijiečius. Kodėl jি taip kilojo iš vienos vienos į kitą? Tik išventintas kunigu taranavo vikaru Kruopių parapijoje. Karas užklupo Šilutėje, vokiečių okupacija – Telšių vyskupijos kurijoje. Ilgiausiai klebonavo Akmenėje, šiek tiek Viešniuose. Labiausiai patiko būti Dvasios tévu Kauno kunigų seminarijoje, kur dėstė asketiką, tik gaila, kad trumpai. Jis jau buvo perkeltas kitur, kai gavo Tarptdiecezinės Kauno kunigų seminarijos auklétinių laišką, kuris jи nudžiugino, sustiprino pasitikėjimą savimi. Pagrindines mintis įsiminė. 1949 metų vasarį auklétiniai jam rašė, kad liūdna ir skaudu atsisveikinti su tuo, kuris tiek meilės, pasiaukojimo ir darbo yra parodės, tiek kilnių minčių ir idėjų paskleidės, kad buvo gera, brandu gyventi su tokiu Dvasios tévu kaip jis. Ypač džiugino jų išsakytas pasiryžimas būti tokiai, kad niekada jam gyvenime nebūtų gėda apie juos sakyti: „Štai buvę mano auklétiniai!“

Taigi prisimindavo kalinio drabužiaiš vilkintis kunigas Jonas mielus seminarijos auklétinius, visų savo buvu-

sių parapijų parapijiečius ir žiūrėdamas į dangų pagalvodavo, kad jų tiek daug, kiek žvaigždelių padangių skliaute. Jis buvo jų ganytojas, vadinasi, atsakingas už visus ir kiekvieną atskirai. Tada būdamas taip toli nuo jų galėjo tik melstis. Melstis, aukotis už juos savo kentėjimus. Viename iš savo laiškų rašė:

„O aš turiu ne tik už save kenteti. Visados prieš mano dvasios akis stovi minios žmonių, už kuriuos nešu atsakomybę. O jų gana daug – dešimtys tūkstančių... Įsipareigojau melstis ir aukotis už savo bendrabrolius. Ir tada atrodo, kad dar mažai kenčiu. Reikėtų, galvoju, dar daugiau. Ir čia nusilenkiu Apvaizdos lémimams.“

Politinis kalinas kunigas Jonas labai laukdavo laiškų. Laiškai buvo vienintelis pragiedrulys lagerio dienose, ryšys su Tėvyne, jos žmonėmis. Ypač ilgėdavosi savo artimujų, téviškés, sapnuodavo, kad vaikšto Pavarėse, gimtame kaime, lanko Anykščius, kur, 1935 metais Telšių vyskupo Justino Staugaičio išventintas kunigu, aukojo pirmąsias šv. Mišias.

Gilius meilės kupini Jono Staškevičiaus laiškai tévams. Jam rūpėjo jų sveikata, likimas. Ramindamas savo gimdytojus tikino, kad jam nėra sunki kalinio dalia, kad jis esas sveikas, nieko nestokoja. Taip apie save rašydavo, kad motina Antanina, tévas Vincentas dėl jo nesielvertautų, neruoštū siuntinių su drabužiais ir maisitu, nes jiems patiemis jau reikėjo priežiūros ir aprūpinimo.

(bus daugiau)

**Milda TELKSNYTĖ,
Vygandas RAČKAITIS**

Nuožmiausias holokaustas

(atkelta iš 4 psl.)

Jie buvo palikti likimo valiai. Šimtmečių stigmatizavimas, išskyrimas kartojosi. Išgyvenę karą romai patys turėjo kurti naują gyvenimą. Daugelis buvo netekę nuosavybės. Palaipsniui jie vėl galėjo išsigiti muzikos instrumentų, galvoti apie verslą.

Veisias dar jaunystėje suprato išsilavinimo svarbą. Jis studijavo daržininkystę, sodininkystę, floristiką, landšafto architektūrą ir meno istoriją, daugiausia vakarais arba kursuose.

1962 metais Amsterdame Coni Veisias atidarė savo gėlių parduotuvę, vėliau – parodų ir renginių organizavimo įmonę. Būdamas floristas, jis aptarnavo keturias Nyderlandų karaliaus rūmų kartas, jo darbas įvertintas garbingais apdovanojimais.

Kalbėdamas apie romų padėtį dabartinėje Europoje, Veisias negailėjo kritikos žodžių. Daugelyje šalių jie yra seniausios tautinės mažumos atstovai, bet su jais elgiamasi ne kaip su žmonėmis. Jų amžiaus vidurkis daug mažesnis negu „normalių“ bendrapiliečių.

„Vėlyra restoranų su užrašais „Romams jeiti draudžiama“. Kai kuriose Vakarų Europos šalyse, kaip antai Italijoje ir Prancūzijoje, romai vėl diskriminuojami, priversti gyventi getuose nežmoniškomis sąlygomis. Daugelį romų grąžina į jų kilmės šalis, bet juk jie

gyvena šalyse, kurios priklauso Europos Sajungai. Juk mes esame europiečiai, turime turėti tas pačias teises kaip ir bet kuris europietis. Juk negali būti, kad iš šimtmečiai diskriminuojamos ir persekiojamos tautos šiandien, 21 amžiuje, atimama bet kokia galimybė dori susikurti geresnę ateitį.“

Bundestago pirmininkas prof. dr. Norbertas Lamertas priminė nacional-socializmo aukas: „Šiandien prisime name žydus, romus, ligonius, neigaliuosius, persekiotuosius politiniai ar religiniai motyvais, homoseksualius asmenis ir visus tuos, kurie tapo nacionalsocialistinio režimo ir iš Vokietijos kilusio naikinančio karo aukomis.“

Jis taip pat pažymėjo, kad siaubinių romų persekiojimo mastai ilgai buvo už viešosios sąmonės ribų. N. Lamertas pripažino, kad ilgai nebuvo priimti įstatymai dėl nuosavybės grąžinimo šiai aukų grupei.

2012 metais Berlyne, netoli nuo Reichstag, buvo atidengtas paminklas nacionalsocializmo metais nužudytių romų atminimui.

Kiek atminimo lentų primena Lietuvos romų gyvenimo pėdsakus, kiek akmenų įamžino buvusių taborų vietas? Kuriuose istorijos vadovėliuose paminėtas romų naikinimas Lietuvoje? Kada Lietuvos Seime nacionalsocializmo aukų vardu kalbės romų bendruo-

menės atstovas? Galima būtų ir reikėtų kelti daug klausimų ir iš atitinkamų institucijų reikalauti atsakymų, nes romai neturi savo valstybės, į kurią galėtų kreiptis ir kuri gintų jų interesus.

Autoritetingi žydų katastrofos tyrinėtojai Henris Friedlanderis ir Raulis Hilbergas teigia, kad romų aukų skaičius apytikriai proporcingas žydų aukų skaičiui. Bet Lietuvos romai neturi savo teisininkų, neturi savo lobistų. Tik nedaugelis žinome, kad Panerių muziejuje kabo dokumentas, kuriame rašoma, jog 1942 metų liepos 13 dieną Lietuvoje žigonių nelikę. Išgyveno laimingieji, radę prieglobstį pas vietinius gyventojus. Tik vienintelis Lietuvos istorikas Ilja Lempernas viešai drėsta pasakyti, kad nacionalsocialistų ideologai buvo atrinkę su naikinti dvi tautas. Bet žinoma buvo tik apie vieną tautą, o kita telpa į būdingą dar sovietinių vadovėlių frazę „ir kiti“. Jis taip pat primena, jog romų aukos minimos pasaulio holokausto muziejuose, tik ne Lietuvoje.

Romų holokaustas Trečiojo Reicho okupuotos Lietuvos teritorijoje ignoruojamas ir valstybiniu lygmeniu. Prašydamas Seimą priimti papildymą, kad 2011 metai būtų pavadinti ne tik žydų, bet ir romų holokausto metais, 2010 metais tuometis Lietuvos romų bendrijos „Žigonių laužas“ prezidentas Josifas Tyčina oficialiai raštais krei-

pėsi į Seimo pirmininkę Ireną Degutienę, į Tėvynės Sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos, Jungtinės (Liberalų ir centro sąjungos ir Tautos prisikėlimo partijos) frakcijos, Liberalų sąjūdžio frakcijos narius. Seimas šio dokumento net nesvarstė.

Kalbėdami apie pamiršto romų holokausto atminimą, dažnai pagalvojamame ir apie kitas Lietuvos žemės atminimo kalendoriuje nutylimas rudojo okupanto aukas.

Romų genocidas laikytinas nuožmiausiu holokaustu, nes romai neturi ne tik savo valstybės, bet ir geografiškai apibrėžtos istorinės tévynės – tai juos išskiria kaip ypač nusipelنانčią globos tautinę mažumą.

Dar kartą pasvarstykime: kada kartu prisiminsime visas nacionalsocializmo aukas – žydus, romus, neigaliuosius, politiniai motyvais įkalintus ir nužudyti, nužudytiuosius žydų gelbėtojus, Zimano banditų apiplėštus ūkininkus, kurie nebegalėjo vokiečiams pristatyti prievolių ir už tai buvo sušaudyti. Gal tą sausio 27-ąją, kai Osvaldine buvo išvaduoti tūkstančiai įvairių tautybių žmonių? Dabar tą datą Lietuvos tėvynės kažkodėl pasisavino tik viena nuo nacionalsocializmo nukentėjusi tauta. Tereikėtų, kad Lietuvos Respublikos Seimas pasektų Vokietijos pavyzdžiu.

Irena TUMAVIČIŪTĖ